

COP D'ULL

Carner i la creació del poema

ENRIC CASASSES

El virtuosisme de Carner en allò que se'n diu mètrica i versificació es podria entendre com una forma de modèstia, perquè en el fons el virtuosisme, que en teoria és una habilitat, està a l'abast de tothom, o almenys tothom pot entendre que és una cosa que es pugui suposadament aprendre, però les veritats que diu Carner amb nom i cognoms sobre la vida, sobre la mort i sobre l'amor, sobre el seu poble i sobre el seu ésser, les veritats inqüestionables, gairebé diria les veritats més que sabudes, que piquen al seu ham poètic, no es poden presentar nues al respectable perquè no es pot: no es pot. Serien com aquelles pintures antigues que quan les desenterraren i els tocà l'aire s'esborraren, es volatilitzaren: passen directament d'enterrades a evaporades. Però amb l'ham poètic, amb la màscara de les formes, sabent allò de Nietzsche que cita Bartra al principi de *La fulla que tremola* –que “tot allò que és profund estima la màscara”–, un hom, és a dir Carner, se'ns pot presentar amb poemes com *Dedicació* i com *L'altre enyor*, de poc després de la guerra, que vénen d'una comprensió duríssima de la magnitud i duresa de la devastació soferta pel món i en

canvi són la cosa més esperançada i afirmativa i de mirar endavant, en el sentit de la fecunditat infinita, perquè la història no s'acaba mai i perquè no hem passat a la història. Nota: quan situo un poema com *Dedicació* en la guerra o en la dictadura ho faig per interès personal per la persona de Carner en el context de la seva i nostra història, però el poema en si no cal que sigui d'aquesta guerra ni de cap altra, és a dir, el pot entendre perfectament un mesopotami d'abans del diluvi o el futur fill d'un pakistanès emigrat a una ciutat europea que justament és la mateixa en què el jove Carner es formà i triomfà fins a esdevenir-hi en un moment donat l'indiscutit *príncep dels poetes*. Dit amb poques paraules, aquest autor és d'un temps i d'un país però com a poeta pertany a la immortalitat universal. Ja ho veia Riba el 1921 “amb un agradable desengany” que “l'obra de Carner és més feta per al dia de demà que per al d'avui”. No oblidem que a la immortalitat hi entrà encara jove i de propi peu, i fins i tot va propiciar o ajudar l'aparició d'un altre poetès, Guerau de Liost, per tal de tenir-hi un company, un amic, com diu explícitament Carner a Guerau al final d'un sonet de

1913: “Sense la teva dolça companyia / fóra enutjosa la immortalitat”.

Una demostració de Carner són els seus propis pròlegs. El que titula *En el llindar* i que obre *La paraula en el vent* (1914) explica la poesia lírica, el geni, la inspiració, l'entusiasme, l'art... i és allò que se'n diu ni més ni menys que sublim, però no aquell sublim procurat a base d'extremismes de la grandesa sinó el produït per la col·lisió amistosa de la bellesa amb la senzillesa mentre es diuen coses tan fortes i de tanta saviesa que produeixen el calfred de l'immensurable possible. La prosa titulada *Ell, al llindar de La inútil ofrena*

El poeta Josep Carner

(1924), en què s'explica a si mateix com a poeta, és també finíssima.

Posats a triar la seva obra mestra, avui m'inclinaria per *Creació del poema*, vers escrit l'any quaranta-pocs de la nostra era. La història comença en una contrada fadada o morta “on jo no era gens”, diu el poeta, i tampoc no hi érem cap de nosaltres, i acaba quan ja “era el començament que començava”. L'acció se situa en un paisatge d'un efectisme molt especial, bellíssim i terrible, però al nivell simbòlic no sé on passa, si a l'instant zero coma u de l'univers, o sigui, amb mots del mateix poema, “del no-res en el cantell”, o a l'interior d'una neurona de l'autor. Segons el títol, el vers mostra o tracta la creació del poema. Però no hi surt cap escriptor i ni tan sols cap home. Bé, primer apareix un muricec (un rat penat), que fa la “primera provatura d'una veu”, després... però no n'explicaré l'argument perquè ja ho fa Carner. Al capdavall, el que realment apareix en aquella desolació per animar tot el paisatge, tot l'univers, és una aspiració. Aquest escrit no és sols sublim, és un pedrot, un roc, un tros de mineral possible i fascinant. Té alguna relació secreta i molt íntima amb la veritat, fora bromes.

EL QUIOSC

LÍDIA XANCÓ

L'Avenç. Número 253.
L'Avenç. Barcelona,
desembre 2000

Ernest Lluch és un dels autors que signen el dossier d'aquest número dedicat al canvi dinàstic del 1700 i al conflicte bèl·lic que va desvetllar enfrontant austriacistes i borbònics. Evitant fer un resum de la Guerra de Successió, s'ofereix una visió comparada dels grups i les idees que es van “aplegar sota el símbol del pretendent francès i sota el de l'austriac”.

La segona part de la sèrie que relaciona l'art i la política a l'Estat se centra, ara, en el període comprès entre la Guerra Civil i els anys cinquanta.

Una invitació a llegir la *Divina Comèdia* de Dante; un perfil de Pere Calders; una reflexió sobre la “musealització” dels béns culturals, resultat de la designació com a patrimoni històric d'objectes o d'espais, completen un número que també ofereix un estudi sobre la normalització de la historiografia de Castella i Lleó.

Globalització

Lateral. Número 72. Lateral
Ediciones. Barcelona,
desembre 2000

Les protestes contra la globalització mundial que alguns organismes internacionals defensen com a únic remei contra la crisi financera del planeta centren el dossier d'aquest número.

S'entrevista l'escriptor William Boyd, que acaba de publicar *Armadillo*, una novel·la que satiritza “l'èxit econòmic i l'estratificació de les elits britàniques”.

Una comparació entre Carles II, l'últim dels Habsburg, i Felip V posa al descobert que si bé un “tenia una fràgil psicologia”, l'altre “va acabar els seus dies totalment boig”.

La reedició dels trenta números de *Luna*, la primera publicació antifranquista de l'exili republicà; una reflexió sobre la bohèmia i els seus mites a partir de l'edició de *Poesia bohèmia espanyola*; l'estat actual de la literatura a Angola i un text sobre la crisi de les galeries d'art clouen el número.

ARA COM ARA

Cubisme que fa trontollar el pensament

CARLES HAC MOR

Per si hi hagués algun dubte, aquest article és un elogi –en forma de ganes de donar-ne notícia– d'aquest llibre que costa de deixar de rellegir, que fa navegar per un oceà de llibertat, i llibertinatge, de pensament: *Els llaços de la xarxa*, de Martí Petit Bozzo, publicat per Viena Serveis Editorials.

En un primer rampell, aquesta obra, l'hauríem qualificada de contraassaig o antiassaig. Enric Casasses, però, em recorda que Montaigne, en inventar-se el gènere assaig, el va batejar així per remarcar que es tractava d'això, d'assajar, de fer provatures, d'experimentar. I li dono la raó: el meu assaig *Despintura del jo* respon a aquest desig d'emancipació de l'escriptura.

Aleshores, si *Els llaços de la*

xarxa és un assaig veritable, tota la resta dels avui mal anomenats assajos, llevat del meu –que tanmateix és ben diferent del de Martí Petit– i d'algun altre, no són pas pròpiament assajos, sinó tractats en els quals hom reflexiona sobre una o unes qüestions determinades.

En canvi, a *Els llaços de la xarxa*, diríeu que l'autor, com ell mateix hi escriu, voldria “trobar quelcom que no es dissolgués en lògiques ni sentits”. I l'assaig o temptativa de trobar aquest quelcom sense lògica ni significació és allò que l'ha portat a assajar, és a dir, a escriure l'assaig que ens ocupa.

DESLLIGANT LLAÇOS

I amb aquest punt de partida ja n'hi ha prou per engrescar-nos a anar deslligant els llaços de la xarxa de Martí

Petit. El seu llibre –així el comença el seu autor– “voldria fer un salt en el buit”, i ho aconsegueix, sí, amb un desplegament no lineal del discurs, que “es ramifica multidireccionalment”.

Perquè es tracta d'un metatext escrit en forma d'hipertext, o sigui, concebut com a llibre electrònic. Amb tot, hom en pot fer una lectura lineal, o moltes amb salts a l'atzar, que, a més, poden ser enriquides per altres lectures fetes mitjançant les connexions que continuament ens hi són suggerides.

“En rigor –hi llegim–, aquesta obra s'hauria de titular *Els llaços de les xarxes*, perquè no teixim una xarxa única [...]”. I s'hi afegeix que “un escrit cubista com aquest hauria estat molt difícil sense un ordinador [...]”. Un suport tecnològic permet un tracta-

ment infoautomàtic i discontinu del llenguatge”.

Cada llenguatge, hi diu Martí Petit, “té llacunes i espais d'incoherència. I són precisament aquests àmbits d'incoherència el tema central d'aquest llibre”. “Podem pretendre [...] que cap coherència preestablerta parli a través de les nostres paraules”.

Fins aquí les citacions ho han estat del pròleg o presentació. Passem ara a la pàgina darrera: “[...] hi ha cites falses sembrades al llarg del llibre, que el lector erudit i desvagat haurà de descobrir”. I hi ha d'altres cites que “no recordo d'on les he tretes, ni sé tampoc per què les he retingudes ni, en molts casos, puc afirmar que corresponguin a l'autor a qui les atorgo. Però tot plegat no em preocupa gens”.